OPERATIE PROPER 2025-2026

Infobrochure lokale besturen

Inhoud

1. Wat is Operatie Proper
2. Hoe verloopt Operatie Proper?
3. Wie kan deelnemen?
4. Deelname als lokaal bestuur
5. Algemene verwachting bij deelname
6. Ondersteuning vanuit Mooimakers
7. Wat is een actieplan en hoe wordt het opgemaakt?
8. Welke actiepunten kunnen gekozen worden?
9. Hoe verloopt het indienen van een actieplan?
10. Hoe verloopt de rapportering?
11. Hoe verloopt de beoordeling?
12. Hoe werkt de beloning?
13. Hoe verloopt de terugbetaling?
14. Bijlage 1: Meldingen beheren
15. Bijlage 2: Actiepuntenlijst scholen
16. Bijlage 3: Actiepuntenlijst jeugdverenigingen

Operatie Proper is een project van Mooimakers. Mooimakers is het Vlaamse initiatief tegen zwerfvuil en sluikstort van de OVAM, Fost Plus en de VVSG.

mooimakers.be/operatie-proper

1. Wat is Operatie Proper?

Operatie Proper is een **beloningssysteem** waarbij scholen en jeugdverenigingen een duwtje in de rug krijgen om **zwerfvuil duurzaam aan te pakken**. Hoe? De deelnemers maken een actieplan op en voeren de acties uit. Mooimakers biedt daarbij ondersteuning (denk aan opruimmateriaal, tips, informatie en educatieve pakketten) én bedankt de deelnemers voor de volgehouden inspanningen met een mooie financiële beloning op het einde! Het lokaal bestuur houdt een vinger aan de pols, keurt de acties en biedt hulp waar nodig.

2. Hoe verloopt Operatie Proper?

Operatie Proper loopt per schooljaar. De deelnemers kunnen elk schooljaar deelnemen. Het verloopt altijd via hetzelfde patroon.

Stap 1: Het lokaal bestuur neemt deel (zie punt 4).

Stap 2: Deelnemers kunnen een actieplan indienen van 16 augustus 2025 t.e.m. 31 oktober 2025.

Stap 3: Het lokaal bestuur keurt de actieplannen van deelnemers. Is het goedgekeurd, dan kan de deelnemer starten met het uitvoeren van de acties. Is het afgekeurd, dan kan de deelnemer een tweede keer een plan indienen. Dat is meteen ook de laatste kans. Let wel: ten laatste op de deadline van 31 oktober! Als lokaal bestuur keur je ten laatste op 30 november 2025 de actieplannen goed of af. Maar doe dat zo snel mogelijk, want zo kunnen de deelnemers starten met hun acties.

Stap 4: De deelnemers voeren de acties uit en ondertussen kunnen ze die doorlopend rapporteren via het online platform van Operatie Proper. Het lokaal bestuur kan de gerapporteerde acties keuren. Zo wordt tijdens het schooljaar al een deel van de rapportage afgewerkt.

Stap 5: De deelnemers kunnen rapporteren t.e.m. 7 juli 2026. Let wel: er is een tussentijdse deadline op 15 januari 2026 (zie punt 10).

Stap 6: Het lokaal bestuur beoordeelt de rapportering. Is die goedgekeurd, dan ontvangen de deelnemers de beloning. Is het afgekeurd, dan ontvangen ze geen beloning. De beoordeling gebeurt ten laatste op 31 juli 2026.

Stap 7: De deelnemers ontvangen de beloning van het lokaal bestuur.

Stap 8: Het lokaal bestuur vraagt de terugbetaling en de vergoeding aan bij Mooimakers ten laatste op 31 oktober 2026.

Stap 9: Het lokaal bestuur ontvangt van Mooimakers de centen.

3. Wie kan deelnemen?

Scholen en jeugdverenigingen komen in aanmerking voor deelname aan Operatie Proper. Bij twijfel doorloop je best de beslissingsboom om te zien of een school of vereniging al dan niet mag deelnemen aan Operatie Proper. Die beslissingsboom is ook als download beschikbaar.

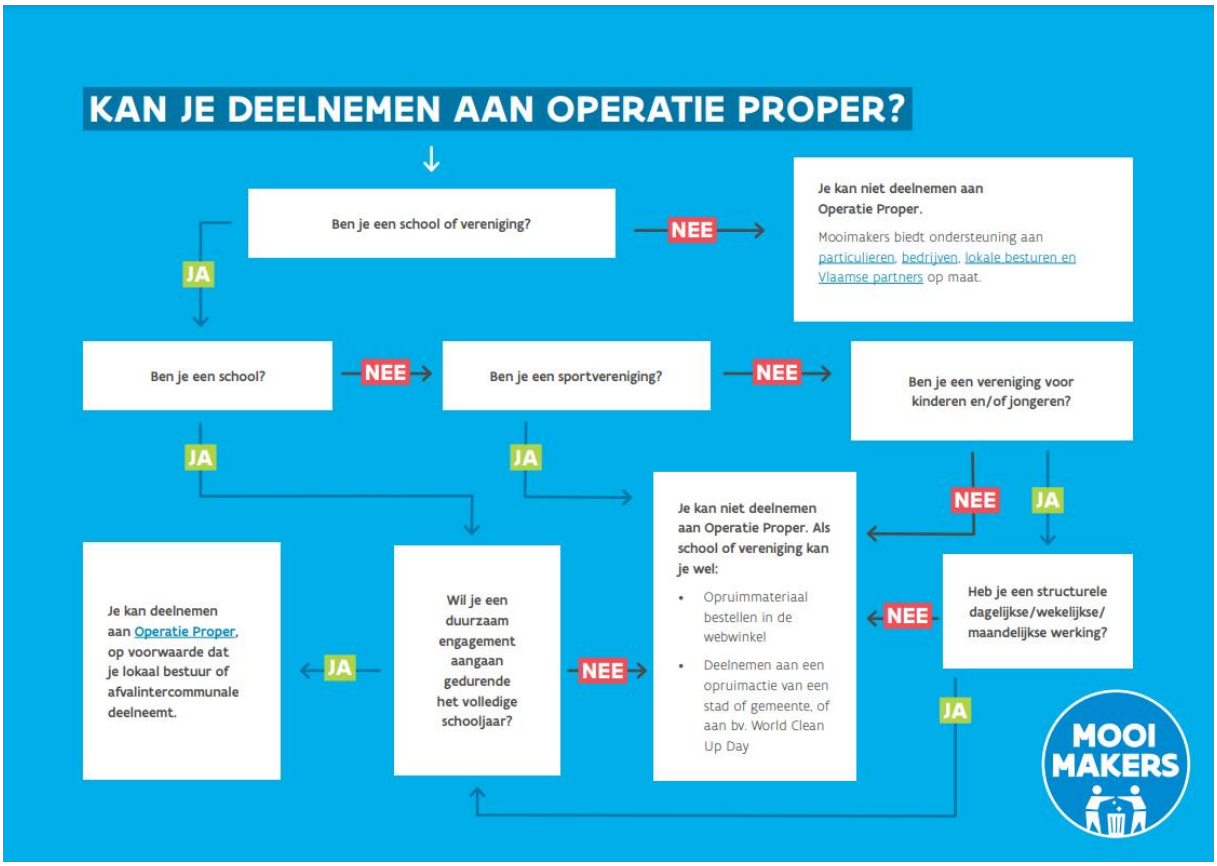

4. Deelname als lokaal bestuur

Een **belangrijk criterium voor deelname van scholen en jeugdverenigingen** is dat je als lokaal bestuur (stad, gemeente of afvalintercommunale) meedoet aan Operatie Proper. Zonder jouw deelname kan geen enkele school of jeugdvereniging van jouw werkingsgebied deelnemen.

Wil je als bestuur of afvalintercommunale inschrijven, dan stel je iemand aan als verantwoordelijke van het project. Die persoon wordt de contactpersoon voor zowel de (potentiële) deelnemers als voor Mooimakers.

Als contactpersoon maak je een account aan via mooimakers.be. Vervolgens stuur je een mail naar info@mooimakers.be met jouw contactgegevens (voornaam, naam en het e-mailadres waarmee een account werd aangemaakt) en geef je aan voor welke stad, gemeente of afvalintercommunale je het project opvolgt. Met dat account krijg je toegang tot het online platform van Operatie Proper. Wijzigt dit account, dan neem je contact op met info@mooimakers.be.

5. Algemene verwachting bij deelname

Van scholen en jeugdverenigingen verwachten we het volgende:

Wenst een school of jeugdvereniging de strijd aan te gaan tegen zwerfvuil in en rond de school of het jeugdterrein, dan is Operatie Proper het ideale project voor hen. Het engagement dat ze opnemen zorgt op het einde van de rit voor een financiële beloning. Via het actieplan kunnen ze dat engagement deels zelf vormgeven. Uiteraard zijn er ook enkele algemene verwachtingen.

Nemen ze deel aan Operatie Proper, dan geldt:

- Dat ze een **verantwoordelijke** aanstellen voor de strijd tegen zwerfvuil. Die persoon is het aanspreekpunt zowel voor het lokaal bestuur als voor Mooimakers.
- Wat betreft scholen: Dat leerkrachten en omkaderend personeel in de scholen de tijd en de mogelijkheden krijgen om de zwerfvuilproblematiek aan te pakken. Dat het **expliciet deel** uit maakt van hun **takenpakket**.
- Wat betreft jeugdverenigingen: Dat (bege)leiding de tijd en de mogelijkheden voorziet om de zwerfvuilproblematiek aan te pakken. Ze nemen dat als **expliciete taak** op **in de organisatie**.
- Dat ze de **deadlines** en de beslissingen van Mooimakers en/of het lokaal bestuur respecteren.

Van lokale besturen verwachten we het volgende:

- Dat ze een **contactpersoon** aanstellen die bereikbaar is voor deelnemers en voor Mooimakers.
- Dat ze scholen en jeugdverenigingen in hun werkingsgebied aanmoedigen om deel te nemen aan Operatie Proper. Concreet betekent dat dat je promo verspreidt via eigen kanalen en je informatie verstrekt aan potentiële deelnemers. Mooimakers contacteert NIET zelf alle scholen of jeugdverenigingen. Het is dus een expliciete taak van het lokaal bestuur of de intercommunale om het **project te promoten** naar eigen scholen en jeugdverenigingen.
- Dat ze deelnemende scholen en jeugdverenigingen **ondersteunen** bij het uitvoeren van het actieplan. Concreet betekent dat contact leggen met de deelnemer, hulp bieden of informatie verstrekken waar nodig. Je helpt hen zeker ook herinneren aan de deadlines voor het project: Actieplannen indienen kan van 16 augustus t.e.m. 31 oktober 2025, rapporteren kan t.e.m. 7 juli 2026, met tussentijdse deadline van 15 januari 2026.
- Dat ze correct de **administratie** afhandelen, zodat inschrijvingen en beloningen correct verlopen.

6. Ondersteuning vanuit Mooimakers

Mooimakers voorziet:

- Aanspreekpunten: Nicole via info@mooimakers.be voor praktische vragen (bv. aanpassen van contactpersoon), Ruth via ruth.busschaert@ovam.be voor inhoudelijke vragen.
- Informatie via www.mooimakers.be/partner/operatie-proper (lokale besturen) en via www.mooimakers.be/educatie/operatie-proper (deelnemers).
- Ondersteunend materiaal voor deelnemende besturen via het portaal: www.mooimakers.be/partner/portaal.
- Promomateriaal om in te zetten in eigen communicatiekanalen.
- Inspiratie voor deelnemers om de actiepunten vorm te geven.
- Nieuwsbrief voor scholen en verenigingen – waarop lokale besturen ook mogen intekenen. Bij interesse mail naar ruth.busschaert@ovam.be.
- Infosessies voor lokale besturen, waarvoor de contactpersonen een uitnodiging ontvangen.

7. Wat is een actieplan en hoe wordt het opgemaakt?

- Per schooljaar stelt een deelnemer een nieuw actieplan op. Het actieplan bundelt de acties die in één schooljaar uitgevoerd worden. Het is dus een overzicht van het engagement dat de school of jeugdvereniging opneemt tijdens het schooljaar.
- Bij een **nieuwe inschrijving** geldt een **minimum van 6 (als vereniging) of 7 (als school) en een maximum van 8 actiepunten** in een actieplan.
  Een nieuwe inschrijving is van tel wanneer een school of jeugdvereniging nog nooit eerder heeft deelgenomen aan Operatie Proper of wanneer ze als deelnemer nooit het actieplan voltooid hebben, m.a.w. nooit een beloning ontvangen hebben.
  Het actieplan van een nieuwe deelnemer bevat 6 of 7 verplichte actiepunten en optioneel één of twee extra actiepunten naar keuze erbij.
- Bij een **andere inschrijving** (ooit als deelnemer een beloning ontvangen) geldt een **minimum van 5 en een maximum van 8 actiepunten**.
  In dit geval zijn er 4 verplichte actiepunten, die aangevuld worden met minimaal 1 en maximaal 4 actiepunten naar keuze. Dat zijn de actiepunten met status: keuze.

8. Welke actiepunten kunnen gekozen worden?

- De lijst voor scholen bevat 21 actiepunten, die voor jeugdverenigingen 19 punten.
- De lijst bevat **verplichte** actiepunten. Dat zijn basisprincipes voor een engagement binnen Operatie Proper. Daarnaast zijn er actiepunten **naar keuze** om hun engagement zelf vorm te geven.
- Sommige actiepunten kunnen slechts één keer worden opgenomen. Die punten bevatten afspraken die deelnemers één keer moet maken of uitwerken, de jaren daarna passen ze die toe. Voor het uitdenken en implementeren, krijgen ze éénmalig een beloning.
- De lijsten vind je als bijlage bij deze brochure.

9. Hoe verloopt het indienen van een actieplan?

Een school of jeugdvereniging die wil deelnemen aan Operatie Proper moet een account hebben of aanmaken op mooimakers.be.

Op de webpagina van Operatie Proper staat de knop om in te schrijven voor Operatie Proper.

In de inschrijvingsmodule zetten de deelnemers volgende stappen:

1. Toestemming geven voor het gebruik van geüploade foto's.
2. Overlopen van de verplichte actiepunten.
3. Instellen van opruimgebied rond de school of jeugdvereniging.
4. Selecteren van de gekozen extra actiepunten.
5. Invullen van het rekeningnummer van de school of jeugdvereniging in.

Ze moeten de stappen in één keer overlopen. Er wordt geen draftversie opgeslagen. Ze moeten dus voorbereid zijn en elke stap in detail bekijken. Na het nemen van die stappen kunnen ze het actieplan indienen. Eenmaal ingediend kunnen ze het actieplan niet meer aanpassen.

Stap 1: Toestemming geven voor het gebruik van foto's

Voor de deelnemers is het verplicht om bij het indienen van het actieplan toestemming te geven aan Mooimakers en het lokaal bestuur om geüploade foto's te gebruiken. Dat ter promotie van Operatie Proper.

Stap 2: Overlopen van de verplichte actiepunten

Bij **elke inschrijving** zijn zowel voor scholen als voor jeugdverenigingen vier actiepunten verplicht:

Scholen	Jeugdverenigingen
• Actiepunt 1: Engagementsverklaring • Actiepunt 2: Afsprakenkader leerkrachten • Actiepunt 4: Opruimen in schoolomgeving • Actiepunt 14: Themalessen	• Actiepunt 1: Engagementsverklaring • Actiepunt 3: Opruimen binnen de vereniging • Actiepunt 4: Opruimen in de omgeving • Actiepunt 14: Themaspelen

Bij een **nieuwe inschrijving** zijn voor scholen drie actiepunten bijkomend verplicht, voor jeugdverenigingen twee actiepunten:

Scholen	Jeugdverenigingen
• Actiepunt 3: Opruimen binnen de school • Actiepunt 7: Herbruikbaar materiaal • Actiepunt 21: Schoolpolis	• Actiepunt 2: Verenigingspolis • Actiepunt 7: Herbruikbaar materiaal

Stap 3: Opruimgebied instellen

Onder verplicht actiepunt 4 wordt van de deelnemers verwacht dat ze de omgeving van hun school of hun jeugdlokaal minstens elke maand opruimen. Om de omgeving te bepalen leggen ze een opruimgebied vast. Op een kaart tekenen ze uit welke zone ze willen opruimen. Dat zijn de aanpalende straten, eventueel een aanpalend park of plein. In de online module van Operatie Proper zal bij inschrijving gevraagd worden die zone te tekenen. Achteraf krijgen ze de kans om dat bij te stellen.

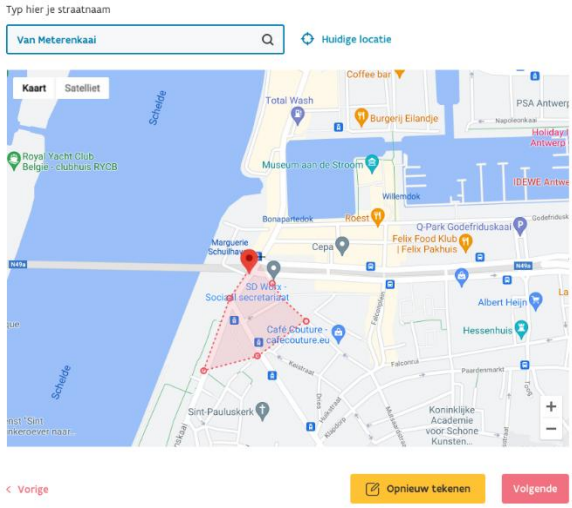

Via de module van Operatie Proper kan je als lokaal bestuur een overzichtskaart van de opruimgebieden van alle deelnemers bekijken. Dat gebeurt via het tabblad 'kaart'. Meer uitleg vind je in de handleiding van de module.

Stap 4: Extra actiepunten selecteren

Een nieuw deelnemende school kan kiezen om één of geen actiepunt aan de 7 verplichte toe te voegen. Die eindigt zo met een totaal van minimum 7 en maximum 8 actiepunten. Een nieuw deelnemende jeugdvereniging kan kiezen om geen, één of twee actiepunten toe te voegen aan de 6 verplichte. Die eindigt zo met een totaal van minimum 6 en maximum 8 actiepunten.

Een ervaren deelnemer moet er minstens één bij kiezen en naar keuze nog tot 3 andere actiepunten. Die eindigt zo met een totaal van minimum 5 en maximum 8 actiepunten.

Stap 5: Rekeningnummer invullen

De deelnemers moeten hun rekeningnummer ingeven. Die moeten ze dus bij de hand hebben bij inschrijving. Zo heb je als lokaal bestuur de gegevens voor de uitbetaling van de beloning.

Na het indienen van het actieplan krijg je als lokaal bestuur een melding in het systeem en een mailtje. Zo kan je de inschrijving beoordelen. Bij goedkeuring kunnen de deelnemers van start gaan met hun actieplan. Bij afkeuring geef je een motivatie. Een deelnemer met een afgekeurd plan kan nog een tweede keer proberen, weliswaar voor de deadline.

10. Hoe verloopt de rapportering?

De rapportering door de deelnemers gebeurt **via het online systeem**. Per actiepunt wordt uitleg gevraagd en eventueel een upload van foto's of documenten. Zo bewijzen de deelnemers dat ze het actiepunt hebben uitgevoerd. In het systeem kan je zien wat er qua rapportering verwacht wordt (foto's, een verslagje of een formulier).

Vanaf de goedkeuring van het actieplan kunnen deelnemers doorlopend rapporteren. Dat betekent dat ze niet hoeven te wachten tot het einde van het schooljaar om een rapportering in te dienen.

Sinds vorig schooljaar werken we met een tussentijdse rapporteringsdeadline. Op de **tussentijdse deadline van 15 januari 2026** moet **voor de verplichte actiepunten** minstens één keer gerapporteerd zijn. De deelnemers moeten dus in het eerste semester al iets rapporteren voor de verplichte actiepunten. Dat hoeft geen volledige rapportering te zijn, maar een blijk van het ondernemen van actie. Het hoeft nog niet goedgekeurd te zijn door het lokaal bestuur.

Is er op een verplicht actiepunt **niet tijdig gerapporteerd voor die tussentijdse deadline, dan halveert de beloning voor dat actiepunt.** Dat wordt meegenomen in de eindberekening van de beloning.

De deelnemers kunnen blijven rapporteren tot aan de finale deadline. Willen ze aanspraak maken op een beloning, moeten ze volledig en tijdig rapporteren. Pas na de finale deadline wordt de beloning al dan niet toegekend.

De **finale deadline** van rapporteren voor schooljaar 2025-2026 ligt **op 7 juli 2026**.

Dat zijn **twee belangrijke deadlines** voor de deelnemers, dus ook om als lokaal bestuur mee te communiceren:

- Tussentijdse deadline voor verplichte actiepunten op 15 januari
- Finale deadline voor alle actiepunten op 7 juli

11. Hoe verloopt de beoordeling?

Rapporteren de deelnemers actiepunten, dan kan je als lokaal bestuur meteen ook de rapportering van het actiepunt keuren.

Je krijgt tijdens de rapporteringsfase twee opties:

- Ofwel **keur je de rapportering goed**. Dan maakt de rapportering al deel uit van de finale rapportering en wordt die meegeteld voor de beloning. Je kan niks meer aan die status veranderen.
- Ofwel **geef je feedback**. Wanneer een rapportering onvoldoende is of wanneer een actiepunt doorloopt gedurende het volledige jaar, dan kan je feedback geven: een aanmoediging, een tip, een bijsturing … Op dit punt moet nog verder gerapporteerd worden. Gebeurt dat niet, dan kan je na de finale deadline het actiepunt nog goed- of afkeuren.

Een belangrijke deadline waar je jou als lokaal bestuur zelf moet aan houden, is de laatste dag om de rapporteringen te **beoordelen**. Dat is mogelijk **t.e.m. 31 juli 2026**. Daarna wordt het systeem afgesloten voor schooljaar 2025-2026 en is geen aanpassing meer mogelijk. Het zijn strikte deadlines.

12. Hoe werkt de beloning?

De beloning hangt vast aan de waarde van de gekozen actiepunten. Elk actiepunt heeft een vaste waarde. **De som van de waardes van de actiepunten in een actieplan bepaalt de beloning van dat actieplan.** De beloning zal variëren tussen € 225 en € 900.

Tijdens het schooljaar wordt gerapporteerd. Was een deelnemer niet in staat een actiepunt naar keuze te voltooien, dan kan de waarde van dat actiepunt afgetrokken worden van de beloning. Dit **pro-rata systeem geldt enkel voor de actiepunten naar keuze**. De verplichte punten vallen hier niet onder, want dat is tenslotte de basis. **Wie de verplichte actiepunten niet uitvoert of correct rapporteert, krijgt niets.**

Is er op een verplicht actiepunt **niet tijdig gerapporteerd voor de tussentijdse deadline, dan halveert de beloning voor dat actiepunt.** Dat wordt meegenomen in de eindberekening van de beloning.

De berekening van de beloning verloopt automatisch via het systeem. Het bedrag van een actieplan krijgen deelnemers te zien na goedkeuring van het actieplan. Om dat bedrag te ontvangen moeten ze alle acties uit het plan voltooien én correct rapporteren, d.w.z. in het systeem en voor de deadline. Rapporteringen per mail tellen niet mee.

Als lokaal bestuur beoordeel je de rapporteringen. Zijn die onvoldoende, dan ontvangen de deelnemers een deel van de beloning (pro-rata systeem) of niets (bij niet-uitgevoerde verplichte actiepunten). Mooimakers kan foute beslissingen van lokale besturen overrulen.

Is de beloning wel toegekend, dan neem je als lokaal bestuur contact op met de deelnemer om de beloning uit te keren. Het te betalen bedrag en het rekeningnummer van de deelnemers kan je terugvinden in het actieplan van de deelnemers. Maak je van de uitreiking een feestelijk event, dan kan je beloningscheques bestellen via de webwinkel van Mooimakers.

13. Hoe verloopt de terugbetaling?

De terugbetaling bestaat uit enerzijds de **bedragen van de beloonde actieplannen**, anderzijds de **vergoeding die je als lokaal bestuur krijgt** voor de opvolging van het project, zijnde € 250 per voltooid actieplan. Die vergoeding ontvang je ter waardering van de ondersteuning.

De terugbetaling vraag je aan **nadat je de beloningen uitgekeerd hebt** aan de deelnemers.

Om de terugbetaling aan te vragen, ontvang je van Mooimakers in de loop van juni een specifieke link. Je kan de terugbetaling pas aanvragen wanneer je alle actieplannen hebt gekeurd, dus omgezet naar 'Beloning toegekend' of 'Beloning afgekeurd'. Zolang dat niet gebeurd is, kan je de terugbetaling niet aanvragen.

Via de link krijg je een overzicht van de beloonde actieplannen en de bedragen die terugbetaald zullen worden. Bevestig je de aanvraag, dan ontvang je een mail met een overzicht van je aanvraag.

Met die informatie maakt Mooimakers een bestelbon op en stuurt die bon per mail naar de contactpersoon. Bezorg de bestelbon aan de financiële dienst van het lokaal bestuur om een factuur op te maken. De facturatiegegevens staan op de bestelbon.

Vraag de terugbetaling aan **vóór 1 november**.

14. Bijlage 1: Meldingen beheren

Via de module van Operatie Proper kan je meldingen ontvangen. Bijvoorbeeld wanneer een nieuw actieplan is ingediend of wanneer een rapportering gebeurd is.

Het al dan niet ontvangen van die meldingen kan je zelf beheren. Log in met je account voor Operatie Proper op de website van Mooimakers en klik op 'Persoonlijke gegevens' in het dropdown menu:

Onderaan vind je een selectiekader voor de meldingen van Operatie Proper:

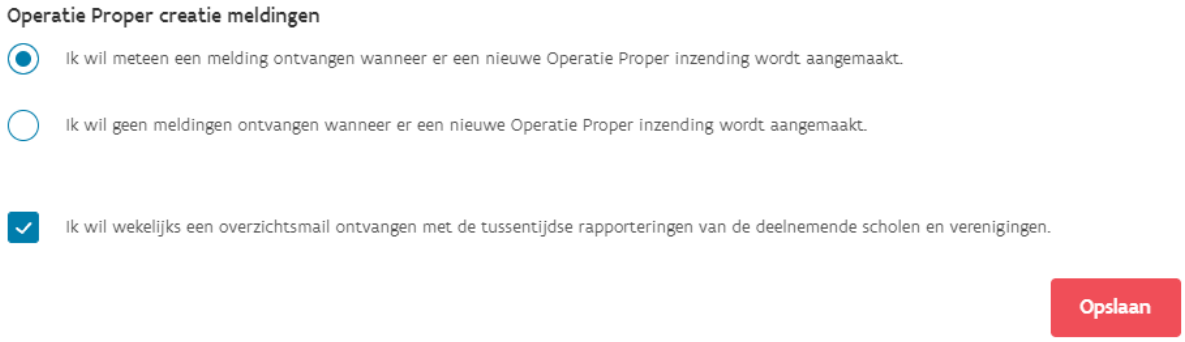

15. Bijlage 2: Actiepuntenlijst scholen

Overzicht

1 Engagementsverklaring
2 Afsprakenkader leerkrachten
3 Opruimen binnen de school
4 Opruimen in schoolomgeving
5 Opruimen op extra locatie
6 Deelname opruimactie
7 Herbruikbaar materiaal
8 Preventie aanpak algemeen
9 Preventie aanpak activiteiten
10 Leave No Trace
11 Metingen
12 Controle sortering
13 Vuilnisbakkenplan
14 Themalessen
15 Realiteit op terrein
16 Participatie via klas
17 Participatie via werkgroep
18 Training aanspreken
19 Sensibiliserende actie
20 Communicatie
21 Schoolpolis

verplicht voor iedereen
verplicht voor eerste inschrijving
éénmalig keuze actiepunt

Actiepunt 1: Engagementsverklaring

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze school laat een engagementsverklaring ondertekenen door alle personeelsleden en leerlingen, en geeft die een prominente plaats in de school.

Meer uitleg over het actiepunt

Via de engagementsverklaring verklaar je dat jouw school met alle personeelsleden en leerlingen de strijd tegen zwerfvuil aangaat. Daar mag je zeker mee uitpakken!

Tips & tricks

- Gebruik het sjabloon.
- Hang de engagementsverklaring op in de inkomhal, in het leraarslokaal, in elke klas …
- Plaats een foto van de ondertekende engagementsverklaring in je communicatiekanalen (sociale media, website, schoolkrantje …).

Rapportering

- Verplicht: Foto's: Enkele foto's waarop je laat zien waar de verklaring zichtbaar is.
- Optioneel: Tekstvak met uitleg: Waar hangt het op? Hoe verliep de ondertekening?

Actiepunt 2: Afsprakenkader leerkrachten

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

In onze school maken we een afsprakenkader op voor leerkrachten, waarbij hun voorbeeldfunctie benadrukt wordt. Die afspraken maken we bij het begin van het schooljaar en leven die na tijdens het schooljaar.

Meer uitleg over het actiepunt

Leerkrachten hebben een voorbeeldfunctie die ook geldt bij de aanpak van zwerfvuil. Leg volgende minimum afspraken vast in een kader dat tijdens het schooljaar gebruikt wordt: het leraarslokaal is altijd proper, leerkrachten maken zelf gebruik van herbruikbaar materiaal voor drank en eten, leerkrachten ruimen mee op en spreken leerlingen en elkaar aan op foutief gedrag. Vul gerust zelf aan met nog mogelijke afspraken. Dit kader houdt ook in dat de deelname aan Operatie Proper gekend is bij elke leerkracht. Daartoe ondertekent elke leerkracht de engagementsverklaring, zie actiepunt 1.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Een afsprakenkader voor leerkrachten'.
- Zorg dat elke leerkracht de sorteerregels binnen de school goed kent. Pak het ludiek aan bv. met een sorteerquiz.
- Er geldt een rookverbod in scholen, alsook binnen een straal van 10 meter vanaf alle in- en uitgangen van scholen. Zorg voor goede afspraken en communicatie, waardoor peuken er niet op de grond eindigen. Op de website van Generatie Rookvrij vind je meer informatie en signalisatiemateriaal ter ondersteuning.
- Zie zwerfvuil opruimen niet als straf. En motiveer leerlingen met een inspanningsverbintenis: Ga voor "5 minuten zwerfvuil rapen" in plaats van "5 stuks zwerfvuil rapen" of "maak de hele speelplaats proper". Het effect is veel groter als je de inspanning als een realistische en meetbare opdracht met een zichtbaar resultaat formuleert. Tijdens die 5 minuten wordt meer zwerfvuil geraapt dan als ze slechts 5 stuks rapen (bv. 5 kleine stuks zoals peuken of kleine plastic stukjes ...). Bovendien moet het resultaat ook haalbaar zijn. Alleen een hele speelplaats proper maken, is niet realistisch.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke afspraken? En hoe zijn die vastgelegd?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 3: Opruimen binnen de school

Status: verplicht bij nieuwe inschrijving – éénmalig

Actiepunt

Onze school stelt een structurele beurtrol op voor leerlingen, leerkrachten en andere partners om over de verschillende graden heen minstens wekelijks het zwerfvuil op de eigen schoolterreinen op te ruimen.

Meer uitleg over het actiepunt

Een eerste stap richting een propere schoolomgeving zet je in eigen huis. Dat doe je door middel van een structurele beurtrol. Daarmee bedoelen we eentje dat je elk jaar opnieuw kan toepassen. Bedenk dus een systeem waarmee je de taak over de verschillende klassen en graden verdeelt. Leerkrachten doen ook mee. Zo tonen ze het goede voorbeeld en dat motiveert de leerlingen.

Tips & tricks

- Als school kan je gratis opruimmateriaal (grijpers, handschoenen en fluohesjes) bestellen via de webwinkel van Mooimakers. Al kan je ook zonder dit materiaal opruimen natuurlijk!
- Opruimen doe je in duo of trio: één persoon met een grijper, één persoon met handschoenen en één persoon met de vuilniszak(ken).
- Tijdens het opruimen wordt er gesorteerd: minstens restafval en PMD, bij uitbreiding papier-karton en gft.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk systeem? Welke beurtrol?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 4: Opruimen in schoolomgeving

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze school stelt een planning op en ruimt met leerlingen en leerkrachten over de verschillende graden heen minstens elke maand het zwerfvuil in (een deel van) de aanpalende straten rond de school op.

Meer uitleg over het actiepunt

Met een propere schoolomgeving maak je iedereen blij: personeel, leerlingen, ouders, buren én passanten. Daarmee straal je als school een positief imago uit. Je stelt een planning op, zodat je via een beurtensysteem over verschillende graden en klassen dit engagement opneemt. Doe dat op maat van jouw school en betrek leerlingen bij het uitdenken van het systeem. Zo zal het eigenaarschap groter zijn.

Tips & tricks

- Baken je opruimgebied af: de aanpalende straten, eventueel gecombineerd met een aansluitend park of plein. Dit terrein teken je bij inschrijving uit op een online kaart.
- Opruimen doe je in duo of trio: één persoon met een grijper, één persoon met handschoenen en één persoon met de vuilniszak(ken).
- Tijdens het opruimen wordt er gesorteerd: minstens restafval en PMD, bij uitbreiding papier-karton en fracties om apart op te halen (bv. batterijen).
- Als school kan je gratis opruimmateriaal (grijpers, handschoenen en fluohesjes) bestellen via de webwinkel van Mooimakers.
- Ga na bij het lokaal bestuur of je vuilniszakken kan krijgen.
- Maak gebruik van Mijn Mooie Straat-app om de opruimsessies in kaart te brengen. Let wel: je moet blijven rapporteren in het systeem van Operatie Proper. Dat kan bv. met screenshots vanuit de app.

Rapportering

- Bij inschrijving heb je een opruimgebied aangemaakt. Indien gewenst, kan je het gebied nog aanpassen.
- Verplicht: Foto's van een opruimsessie per maand.
- Optioneel: Tekstvak of document met uitleg: Kort verslag per opruimsessie

Actiepunt 5: Opruimen op extra locatie

Status: keuze

Actiepunt

Onze school engageert zich om een zwerfvuilgevoelige locatie in de buurt van de school proper te houden.

Meer uitleg over het actiepunt

In de schoolomgeving worden sommige plaatsen overvloedig gebruikt door schoolgaande kinderen en jongeren. Dat brengt soms meer zwerfvuil met zich mee. Voorbeelden in de schoolomgeving zijn snoeproutes van en naar een winkel, haltes van openbaar vervoer, ontmoetingsplekken in parkjes of pleintjes … Als school word je peter of meter van zo'n plek en ruim je die vaker dan één keer in de maand op, gedurende het volledige schooljaar.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Opruimen van een probleemlocatie'.
- Voor dit punt neem je contact op met de stad of gemeente, om samen met de milieudienst de hotspots in directe buurt in kaart te brengen. Kies één of meerdere locaties, en stem je plannen af met het lokaal bestuur. Je kan aftoetsten of die plek niet standaard opgeruimd wordt door de reinigingsdiensten of vrijwilligers, of dat het geen probleemlocatie is? Het bestuur kan daarbij ook ondersteuning bieden.
- Kies een plek die extra aandacht vergt. Het is dus een plekje dat erg veel zwerfvuil en/of sluikstort aantrekt. Dat kan een bank, een glascontainer, een bushokje …. zijn. Die plek maak je dus vaak schoon. Dus frequenter dan één keer per maand. Je wordt als het ware peter of meter van die plek. De plek kan in, maar ook buiten de structureel op te ruimen zone liggen.
- Kies een plek uit, afhankelijk van de leeftijd van de opruimers. Bv. een bank in een park, een glascontainer, een vuilnisbak, een bushokje … voor kleuters en lagere schoolkinderen. Voor tieners mag het eventueel iets ruimer zijn, bv. een skatepark, een hangplekje op een plein, de omgeving van een bushalte, of rond take-awayhandelszaken … Maak de locatie heel concreet, zo kan je er extra focus op leggen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Melding aan het lokaal bestuur wat je wil/zal doen en waar, en beschrijving van de locatie(s) en wie er wanneer opruimde.
- Verplicht: Foto's van opruimacties op de locatie(s).

Actiepunt 6: Deelname opruimactie

Status: keuze

Actiepunt

Onze school neemt minstens één keer deel aan een extern georganiseerd opruiminitiatief.

Meer uitleg over het actiepunt

Lokale besturen, maar ook sommige organisaties, zetten zelf grote opruimacties op. Scholen zijn meestal welkom als deelnemers. Door deelname aan zo'n initiatief breek je uit de schoolomgeving en ontdekken de leerlingen ook andere plaatsen waar zwerfvuil opduikt. Vele helpende handen maken meteen een groot gebied proper.

Tips & tricks

- Pols voor het kiezen van dit actiepunt in je actieplan bij het lokaal bestuur welke opruimacties gepland staan.
- Je kan deelnemen aan acties in kader van de Lenteschoonmaak, van River Cleanup, van World Cleanup Day ...
- Je kan opruimacties in jouw buurt ontdekken via Mooimakers.
- Wil je opruimen op het water, bekijk dan onze tips.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak met uitleg: Welk initiatief en wanneer?
- Verplicht: Foto's van deelname aan het initiatief

Actiepunt 7: Herbruikbaar materiaal

Status: verplicht bij nieuwe inschrijving – éénmalig

Actiepunt

Onze school verplicht het gebruik van herbruikbare brooddozen, drinkbussen en koekjes- en fruitdozen bij leerlingen en personeel.

Meer uitleg over het actiepunt

Een snelle winst in de strijd tegen zwerfvuil is het gebruik van herbruikbare materialen. In de schoolcontext leggen we voor dit actiepunt de nadruk op brooddozen, drinkbussen en doosjes voor vieruurtjes. Als school verplicht je ouders, leerlingen en personeel om die herbruikbare materialen te gebruiken en om geen wegwerpverpakkingen (aluminium- of plastiekfolie en zakjes) mee naar school te brengen. Bij voorkeur wordt een verbod ingeschreven in het schoolreglement.

Dit actiepunt gaat enkel over de lunch, drank en versnaperingen die leerlingen meebrengen van huis, in concreto: het meebrengen van drinkbus, brooddoos of -wikkel en doosjes voor fruit of koeken. Dit gaat niet over de interne werking. Initiatieven rond het verduurzamen binnen de interne werking van de school valt onder keuze-actiepunt 'Preventie algemeen'.

Dit is een éénmalig actiepunt, waardoor je in je eerste actieplan van Operatie Proper beloond wordt voor de inspanningen. Daarna moet het als structurele afspraak opgenomen worden.

Tips & tricks

- Ontdek tips en voorbeelden in het artikel 'Herbruikbaar materiaal voor eten en drinken'.
- Communiceer dit voldoende naar de ouders (via brief aan de ouders, op de website, oudervereniging ...).
- Zorg ervoor dat alles een naamlabel draagt!
- Voorzie mogelijkheden om drinkbussen bij te vullen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke afspraken en aanpak?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 8: Preventie aanpak algemeen

Status: keuze

Actiepunt

Onze school onderneemt extra actie om het gebruik van wegwerpverpakkingen binnen de schoolmuren te verminderen, aanvullend op actiepunt 7.

Meer uitleg over het actiepunt

Als je als school wil inzetten op een afvalarme werking, kan je met dit actiepunt aan de slag. Denk bv. aan de materialen die in de keuken of in de refter gebruikt worden, die in automaten aangeboden worden ... Misschien kan je daarvoor wel afvalarme varianten vinden. Projecten enkel gericht op het gebruik van brooddozen, drinkbussen en doosjes voor vieruurtjes vallen niet onder dit actiepunt, maar onder actiepunt 7 (herbruikbaar materiaal).

Tips & tricks

- Quick wins: gebruik herbruikbare zakken, koop goederen in bulk aan, gebruik herbruikbaar servies, bestek en bekers.
- Start een schoolmoestuin.
- Hanteer de R-strategieën als kapstok. Doe een denkoefening met leerkrachten en/of personeel om er een eigen invulling aan te geven.
- Ga voor minder afval met Milieuzorg op School.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke actie(s) onderneem je?
- Optioneel: Foto's van de projecten en acties

Actiepunt 9: Preventie aanpak activiteiten

Status: keuze

Actiepunt

Onze school vestigt extra aandacht aan zwerfvuil vermijden bij activiteiten zoals festiviteiten, traktaties, praktijkles ...

Meer uitleg over het actiepunt

Iemand jarig? Een traktatie tijdens de les? Een schoolfeest? Bij zo'n activiteiten en festiviteiten wordt extra materiaal ingezet: voor catering, ter decoratie, als animatie ... Ook bij projectweken of praktijklessen wordt vaak extra materiaal voorzien. Bedenk als school, samen met leerlingen en leerkrachten, hoe je die zaken vormgeeft zonder zwerfvuil te veroorzaken. Geef ook ouders de nodige informatie mee.

Tips & tricks

- Gebruik geen wegwerpmateriaal zoals kartonnen bordjes, servetten of wegwerpbekers.
- Schenk aandacht aan mogelijk wegwaaiend afval.
- Maak confetti van bladeren, ban ballonnen en blaas bellen ... Met een creatieve twist maak je leuke, afvalarme decoratie.
- Voorzie als school zelf traktaties en koop die in bulk aan.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke actie(s) onderneem je?
- Optioneel: Foto's van de projecten en acties.

Actiepunt 10: Leave No Trace

Status: keuze - éénmalig

Actiepunt

Onze school legt een aanpak vast om tijdens schooluitstappen of meerdaagse activiteiten het principe 'Leave No Trace' te hanteren.

Meer uitleg over het actiepunt

Leave No Trace is een gedragscode waarbij je een zo minimaal mogelijke impact op de natuur nastreeft tijdens wandelingen, tochten en overnachtingen. Daarbij liggen zeven regels vast. In deze context benadrukken we er vijf van:

- Bereid je uitstappen goed voor.
- Laat geen afval achter.
- Neem niets mee uit de natuur (behalve afval).
- Respecteer fauna en flora (dieren en planten).
- Respecteer de andere bezoekers.

Vertaal deze regels naar de context van jouw school en leg een aanpak vast die je voortaan toepast bij daguitstappen en meerdaagse activiteiten (bv. bosklassen, zeeklassen, schoolreizen ...).

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Laat geen spoor achter'.
- Zorg dat je een (vuilnis)zak of afvalrugzak (te bestellen via de webwinkel van Mooimakers) bij hebt om eigen afval bij te houden.
- Maak van de gelegenheid gebruik om tijdens wandelingen of verplaatsingen te voet afval op te ruimen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke afspraken leg je vast en hoe hanteer je die?

Actiepunt 11: Metingen

Status: keuze

Actiepunt

Onze school meet minstens elk trimester de hoeveelheid zwerfvuil op verschillende plaatsen binnen de schoolmuren en vergelijkt de resultaten samen met leerlingen en leerkrachten.

Meer uitleg over het actiepunt

Het doel is om op een zo objectief mogelijke manier metingen uit te voeren zodat je op het einde van het schooljaar een evolutie kan zien in de hoeveelheid zwerfvuil.
Stel daarvoor een team samen, ga aan de slag en tel de stukken afval die op de grond liggen in zes zones op school. Maak gebruik van het meetformulier en de handleiding.

Kleuterscholen en lagere scholen mogen een eigen systeem rapporteren, bv. via een afvalmeter waarin het zwerfvuil verzameld wordt.

Tips & tricks

- Maak gebruik van het meetformulier.
- Bekijk de informatie in de handleiding.
- Hang de resultaten uit in school. Of maak ze zichtbaar via een zwerfvuilmeter.

Rapportering

- Verplicht: Upload: Meetformulier of uitleg en foto's van eigen systeem

Actiepunt 12: Controle sortering

Status: keuze

Actiepunt

Onze school stelt iemand aan die (of een team aan dat) regelmatig controleert of de inhoud van de afvaleilanden correct gesorteerd is. Bij foutieve sortering wordt actie ondernomen.

Meer uitleg over het actiepunt

Plaats op school gescheiden vuilnisbakken op plaatsen waar leerlingen komen: voor restafval, PMD, papier en karton en gft. Een afvaleiland op de speelplaats vorm je met twee of meerdere vuilnisbakken voor de verschillende fracties. Het is dan een kwestie om ook te controleren of er juist gesorteerd wordt. Is dat niet het geval, dan ga je over tot actie door sorteerinstructies duidelijk(er) te communiceren, de afvaleilanden toegankelijker te maken, leerlingen en leerkrachten aan te spreken over hun sorteergedrag …

Tips & tricks

- Bekijk de tips en het voorbeeld van Basisschool Toermalijn in het artikel 'Controle op sortering'.
- Om sorteerinstructies duidelijk te maken kan je pictogrammen aanbrengen bij de afvaleilanden, kan je extra aandacht aan sorteren geven in de lessen, kan je er een uitdaging van maken door de meetgegevens duidelijk te communiceren en er een doel aan te koppelen (bv. op einde van het schooljaar 100% zuivere PMD) …
- Bij de afvalintercommunale kan je afvalbakken en communicatiemateriaal van Fost Plus bestellen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke acties onderneem je? Met welk resultaat?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 13: Vuilnisbakkenplan

Status: keuze - éénmalig

Actiepunt

Onze school herbekijkt de plaatsing van vuilnisbakken op de speelplaats en zorgt voor een zo optimaal mogelijk vuilnisbakkenplan a.d.h.v. het aangeleverde stappenplan.

Meer uitleg over het actiepunt

Een vuilnisbakkenplan zorgt voor de juiste vuilnisbak op de juiste plaats. Daardoor kan de hoeveelheid zwerfvuil drastisch verminderen. Zo'n plan bestaat uit een aantal stappen.

Tips & tricks

- Maak gebruik van het stappenplan vuilnisbakkenplan.
- Bekijk de tips en het voorbeeld van VBS Langemark in het artikel 'Een vuilnisbakkenplan voor de school'.
- Pols bij het lokaal bestuur of ze je daarbij willen ondersteunen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk aanpassingen zijn gebeurd? Welke stappen zijn genomen?

Actiepunt 14: Themalessen

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze school organiseert in elke graad themalessen rond de zwerfvuilproblematiek.

Meer uitleg over het actiepunt

Integreer het thema zwerfvuil en sluikstort in de lessen. Zo kunnen leerlingen ontdekken waarom zwerfvuil en sluikstort gestopt moeten worden, welke effecten het met zich meebrengt, hoe ze zelf hun steentje kunnen bijdragen buiten de schoolmuren … Deze themalessen gaan hand in hand met de hele aanpak binnen Operatie Proper en is één van de belangrijkste actiepunten.

Tips & tricks

- Maak gebruik van ons educatief materiaal voor scholen.
- Voor middelbare scholen is er een uitgebreid lespakket beschikbaar.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk materiaal gebruik je?
- Optioneel: Document met eigen lesvoorbereidingen of lesideeën.

Actiepunt 15: Realiteit op terrein

Status: keuze

Actiepunt

Onze school laat de leerlingen kennismaken met de realiteit op het terrein en organiseert daartoe minstens één relevante activiteit.

Meer uitleg over het actiepunt

Kennismaken met de realiteit doe je door een uitstap te organiseren naar het recyclagepark of een sorteerinstallatie, samen op pad te gaan met een straatveger of de technische dienst van de gemeente, de vuilnis- of veegwagen die langskomt op school …

Tips & tricks

- Contacteer het lokaal bestuur om te horen wat de mogelijkheden zijn.
- Batterijen vinden we helaas ook terug in het zwerfvuil. Met de lagere school kan je alles te weten komen over batterijen in het bezoekerscentrum van Bebat.
- Klassen vanaf de tweede graad secundair zijn welkom in een waterzuiveringsinstallatie van Aquafin.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of upload: Document met uitleg: Welke activiteit?
- Optioneel: Foto's van de activiteit

Actiepunt 16: Participatie via klas

Status: keuze

Actiepunt

Onze school voorziet tijd en mogelijkheden om in elke klas leerlingen zelf te laten nadenken over de aanpak van de zwerfvuilproblematiek en hun rol daarin.

Meer uitleg over het actiepunt

Dit gaat verder dan een themales over zwerfvuil. Het gaat erom dat je de leerlingen betrekt in de aanpak in en rond de school. Om meer impact te hebben bij de acties die uitgevoerd worden binnen Operatie Proper is leerlingenparticipatie nodig. Zo creëer je gedragenheid bij de leerlingen. Bij dit actiepunt voorzie je tijd en mogelijkheden binnen het lessenrooster om inspraak te garanderen in élke klas van de school.

Tips & tricks

- Daag je leerlingen uit om voorstellen te doen. Overleg in kleine groepen of vraag om ideeën te noteren.
- Pols de motivatie voor de medewerking van de leerlingen via een motivatiemeter.
- Doe mee aan de Litter Challenge (enkel tweede en derde graad van middelbaar).

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke aanpak?

Actiepunt 17: Participatie via werkgroep

Status: keuze

Actiepunt

Onze school heeft een werkgroep van leerlingen die structureel samenkomt en nadenkt over het afval- en zwerfvuilbeleid op school en hoe dat geoptimaliseerd kan worden.

Meer uitleg over het actiepunt

Dit is een andere invulling van leerlingenparticipatie dan bij actiepunt 16, want hier voorzie je een groepje leerlingen dat een coördinerende rol speelt in de aanpak. Dat kan een leerlingenraad of eigen milieuraad zijn op voorwaarde dat het afval- en zwerfvuilbeleid steevast op de agenda staat. Het sluit actiepunt 16 niet uit; de twee kunnen gecombineerd worden. Naast leerlingen kunnen er uiteraard leerkrachten aan deelnemen, maar ook ouders of buurtbewoners.

Tips & tricks

- Ben je niet vertrouwd met leerlingenparticipatie dan kan je beroep doen op VSK, de Vlaamse Scholieren Koepel.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk groepje? Welke samenstelling? Welke opdracht? Welke acties? Welke resultaten?
- Optioneel: Foto's van realisaties, acties, projecten …

Actiepunt 18: Training aanspreken

Status: keuze

Actiepunt

Onze school traint leerlingen en leerkrachten waarop je moet letten als je iemand aanspreekt m.b.t. zwerfvuil.

Meer uitleg over het actiepunt

Het is niet gemakkelijk om anderen aan te spreken op foutief gedrag. Maak gebruik van de tips van Mooimakers om leerlingen en leerkrachten daarop te trainen.

Tips & tricks

- Maak gebruik van de aanspreektips van Mooimakers.
- Voor secundair onderwijs, maak gebruik van lesactiviteit 'Vervuilers aanspreken' voor eerste graad en voor tweede en derde graad.
- Gebruik de principes van de Roos van Leary of de Axenroos van Cuvelier.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke tips, methodieken, materialen zijn gebruikt? Welke resultaten?

Actiepunt 19: Sensibiliserende actie

Status: keuze

Actiepunt

Onze school zet een sensibiliserende actie op naar ouders en/of buren om onze schoolomgeving proper te houden.

Meer uitleg over het actiepunt

Operatie Proper streeft naar een propere schoolomgeving en daarvoor zijn niet enkel leerlingen, leerkrachten en schoolpersoneel nodig. Zet acties op naar andere betrokkenen bij de school om ook hen ervan te overtuigen om afval altijd in de vuilnisbak te gooien.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Een sensibiliserende actie in de buurt'.
- Mooimakers zet publiekscampagnes op, waarbij meestal affiches ter beschikking staan van scholen. Ook op de webwinkel van Mooimakers vind je communicatiemateriaal.
- Betrek ouders, de buren, samenwerkende partners bij Operatie Proper …
- Voer zelf campagne met ludieke boodschappen in krijt op straat of met zelfgemaakte posters, organiseer zwerfvuilwandelingen, organiseer een opknapbeurt van de buurt …

Rapportering

- Verplicht: Tekstvlak of document met uitleg: Welke actie(s)?
- Optioneel: Foto's van de actie(s).

Actiepunt 20: Communicatie

Status: keuze

Actiepunt

Onze school communiceert (minstens) maandelijks over ons zwerfvuilengagement via onze communicatiekanalen.

Meer uitleg over het actiepunt

Neem je engagement voor Operatie Proper op in het communicatieplan van de school. Zo geef je zichtbaarheid aan je inspanningen voor een nettere (school)omgeving. Bekijk welke communicatie de deur uitgaat en bepaal welke info over Operatie Proper je daarin wil delen. Kort verslag van de inspanningen op de schoolblog? Foto's op intranet? Berichtje in de nieuwsbrief? Of laat leerlingen in hun pen kruipen als verslaggevers of laat hun creativiteit los in leuke filmpjes …

Tips & tricks

- Maak gebruik van het communicatiepakket van Operatie Proper.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke communicatie? Link naar filmpjes?
- Optioneel: Foto's of communicatiemateriaal.

Actiepunt 21: Schoolpolis

Status: verplicht bij nieuwe inschrijving – éénmalig

Actiepunt

Op onze school zijn de leerlingen en leerkrachten verzekerd via de schoolpolis wanneer ze buiten de schoolmuren zwerfvuil opruimen.

Meer uitleg over het actiepunt

Het afsluiten van een schoolverzekering is facultatief, maar de meeste scholen in België sluiten deze verzekering af. De inhoud van de waarborgen kan variëren naargelang de school en is vaak maatwerk. Ga dus zeker na of jouw schoolpolis de activiteiten van het actieplan buiten de school dekt en stem indien nodig af met de verzekeraar.

Tips & tricks

- Ga na of je school al een verzekering heeft voor extra-muros activiteiten en of die de activiteiten dekt van zwerfvuil opruimen door leerkrachten en leerlingen.

Rapportering

- Verplicht Tekstvak of document: Bevestiging van verzekering.

16. Bijlage 3: Actiepuntenlijst jeugdverenigingen

Overzicht

1 Engagementsverklaring
2 Verenigingspolis
3 Opruimen binnen de vereniging
4 Opruimen in de omgeving
5 Opruimen op extra locatie
6 Deelname opruimactie
7 Herbruikbaar materiaal
8 Preventie aanpak evenementen
9 Leave No Trace
10 Metingen
11 Controle sortering
12 Communicatie bij vuilnisbakken
13 Vuilnisbakken aanbod
14 Themaspelen
15 Realiteit op terrein
16 Participatie via werkgroep
17 Training aanspreken
18 Sensibiliserende actie
19 Communicatie

verplicht voor iedereen
verplicht voor eerste inschrijving
éénmalig keuze actiepunt

Actiepunt 1: Engagementsverklaring

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze vereniging laat een engagementsverklaring ondertekenen door alle leden en begeleiders.

Meer uitleg over het actiepunt

Via de engagementsverklaring verklaar je dat jouw vereniging met alle leden en begeleiders de strijd tegen zwerfvuil aangaat. Daar mag je zeker mee uitpakken!

Tips & tricks

- Gebruik het sjabloon.
- Hang de engagementsverklaring op in het lokaal.
- Plaats een foto van de ondertekende engagementsverklaring in je communicatiekanalen (sociale media, website, ledenboekje ...).

Rapportering

- Verplicht: Foto's: Enkele foto's waarop je laat zien waar de verklaring zichtbaar is.
- Optioneel: Tekstvak met uitleg: Waar hangt het op? Hoe verliep de ondertekening?

Actiepunt 2: Verenigingspolis

Status: verplicht nieuwe inschrijving – éénmalig

Actiepunt

In onze vereniging zijn leden en begeleiders verzekerd door onze verenigingspolis wanneer ze op en buiten de eigen terreinen opruimen.

Meer uitleg over het actiepunt

Ben je als lokale groep of afdeling aangesloten bij een koepel of federatie? Dan valt dit wellicht onder de polis van die koepel of federatie. Bij twijfel ga je dit best eens na. Maak je geen deel uit van zo'n koepelorganisatie, dan heb je wellicht een eigen verzekering afgesloten. Ga zeker na of jouw polis de activiteiten van het actieplan dekt en stem indien nodig af met de verzekeraar.

Tips & tricks

- Ga na of je vereniging al een verzekering heeft die de activiteiten dekt van zwerfvuil opruimen door leden en begeleiders. Pols bij twijfel eventueel bij je koepelorganisatie.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak: Bevestiging van verzekering.

Actiepunt 3: Opruimen binnen de vereniging

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze vereniging stelt een structurele beurtrol op met leden, begeleiders en/of andere partners om na elke activiteit afval en zwerfvuil op de eigen terreinen op te ruimen.

Meer uitleg over het actiepunt

Een eerste stap richting een propere omgeving zet je in eigen huis. Dat doe je door middel van een structurele beurtrol. Daarmee bedoelen we eentje dat je gedurende het werkjaar kan toepassen. Bedenk dus een systeem waarmee je de taak over de verschillende leeftijdsgroepen verdeelt. (Bege)leiding doet ook mee. Zo tonen ze het goede voorbeeld en dat motiveert de leden. Heb je geen eigen terrein, maar maak je gebruik van gedeelde ruimte, dan maak je ook afspraken met de andere gebruikers van het terrein.

Tips & tricks

- Als vereniging kan je gratis opruimmateriaal bestellen via de webwinkel van Mooimakers. Al kan je ook zonder dit materiaal opruimen natuurlijk!
- Opruimen doe je in duo of trio: één persoon met een grijper, één persoon met handschoenen en één persoon met de vuilniszak(ken).
- Tijdens het opruimen wordt er gesorteerd: minstens restafval en PMD. Voorzie ook sorteermogelijkheden voor papier/karton, glas en gft.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk systeem? Welke beurtrol?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 4: Opruimen in de omgeving

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze vereniging stelt een planning op om met leden, begeleiders en/of andere partners minstens elke maand het zwerfvuil in de directe omgeving van de eigen terreinen op te ruimen.

Meer uitleg over het actiepunt

Met een propere omgeving maak je iedereen blij: leden, (bege)leiding, ouders, buren én passanten. Daarmee straal je als jeugdvereniging een positief imago uit. Je stelt een planning op, zodat je via een beurtensysteem over verschillende leeftijdsgroepen dit engagement opneemt. Doe dat op maat van jouw vereniging en betrek leden bij het uitdenken van het systeem. Zo zal het eigenaarschap groter zijn.

Tips & tricks

- Baken je opruimgebied af: de aanpalende straten, eventueel gecombineerd met een aansluitend park of plein. Dit terrein teken je bij inschrijving uit op een online kaart.
- Download het draaiboek voor een opruimactie.
- Opruimen doe je in duo of trio: één persoon met een grijper, één persoon met handschoenen en één persoon met de vuilniszak(ken).
- Tijdens een opruimactie wordt er gesorteerd: minstens restafval en PMD, bij uitbreiding papier-karton en fracties om apart op te halen (bv. glas en batterijen).
- Als vereniging kan je gratis opruimmateriaal (grijpers, handschoenen en fluohesjes) bestellen via de webwinkel van Mooimakers.
- Ga na bij het lokaal bestuur of je vuilniszakken kan krijgen.
- Maak gebruik van Mijn Mooie Straat-app om de opruimsessies in kaart te brengen. Let wel: je moet blijven rapporteren in het systeem van Operatie Proper. Dat kan bv. met screenshots vanuit de app.

Rapportering

- Bij inschrijving heb je een opruimgebied aangemaakt. Indien gewenst, kan je het gebied nog aanpassen.
- Verplicht: Foto's van een opruimsessie per maand.
- Optioneel: Tekstvak of document met uitleg: Kort verslag per opruimsessie

Actiepunt 5: Opruimen op extra locatie

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging engageert zich om een zwerfvuilgevoelige locatie in de buurt proper te houden.

Meer uitleg over het actiepunt

Als jeugdvereniging maak je ongetwijfeld gebruik van openbare speelplekken. Denk maar aan speelbossen, parken en pleintjes. Veel van die speelplekken zijn plaatsen waar regelmatig zwerfvuil en/of sluikstort ligt. Ook haltes van openbaar vervoer horen daarbij. Als jeugdvereniging neem je de verantwoordelijkheid op om één of meerdere locaties proper te houden gedurende het werkjaar.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Opruimen van een probleemlocatie'.
- Voor dit punt neem je contact op met de stad of gemeente, om samen met de milieudienst de hotspots in directe buurt in kaart te brengen. Kies één of meerdere locaties, en stem je plannen af met het lokaal bestuur. Je kan aftoetsen of die plek niet standaard opgeruimd wordt door de reinigingsdiensten of vrijwilligers, of dat het geen probleemlocatie is? Het bestuur kan daarbij ook ondersteuning bieden.

- Kies een plek die extra aandacht vergt. Het is dus een plekje dat erg veel zwerfvuil en/of sluikstort aantrekt. Dat kan een bank, een glascontainer, een bushokje .... zijn. Die plek maak je dus vaak schoon. Dus frequenter dan één keer per maand. Je wordt als het ware peter of meter van die plek. De plek kan in maar ook buiten de structureel op te ruimen zone liggen.
- Kies een plek uit, afhankelijk van de leeftijd van de opruimers. Bv. een bank in een park, een glascontainer, een vuilnisbak, een bushokje ... voor lagere schoolkinderen. Voor tieners mag het eventueel iets ruimer zijn, bv. een skatepark, een hangplekje op een plein, de omgeving van een bushalte, of rond take-awayhandelszaken ... Maak de locatie heel concreet, zo kan je er extra focus op leggen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Melding aan het lokaal bestuur wat je wil/zal doen en waar, en beschrijving van de locatie(s) en wie er wanneer opruimde.
- Verplicht: Foto's van opruimacties op de locatie(s).

Actiepunt 6: Deelname opruimactie

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging neemt minstens één keer deel aan een extern georganiseerd opruiminitiatief.

Meer uitleg over het actiepunt

Lokale besturen, maar ook sommige organisaties, zetten zelf grote opruimacties op. Jeugdverenigingen zijn meestal welkom als deelnemers. Door deelname aan zo'n initiatief toon je als jeugdvereniging je engagement naar de buitenwereld toe en krijg je veel appreciatie van de initiatiefnemers. Maar vooral: vele helpende handen maken meteen een groot gebied proper.

Tips & tricks

- Pols voor het kiezen van dit actiepunt in je actieplan bij het lokaal bestuur welke opruimacties gepland staan.
- Je kan deelnemen aan acties in kader van de Lenteschoonmaak, van River Cleanup, van World Cleanup Day ...
- Je kan opruimacties in jouw buurt ontdekken via Mooimakers.
- Wil je opruimen op het water, bekijk dan onze tips.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak met uitleg: Welk initiatief en wanneer?
- Optioneel: Foto's van deelname aan het initiatief

Actiepunt 7: Herbruikbaar materiaal

Status: verplicht nieuwe inschrijving – éénmalig

Actiepunt

Onze vereniging verplicht het gebruik van herbruikbare drinkbussen, brooddozen en koekjes- of fruitdozen door leden en begeleiders.

Meer uitleg over het actiepunt

Een snelle winst in de strijd tegen zwerfvuil is het gebruik van herbruikbare materialen. In de context van jeugdverenigingen leggen we voor dit actiepunt de nadruk op brooddozen, drinkbussen en doosjes voor vieruurtjes tijdens activiteiten, uitstappen, weekends, kampen … Als vereniging verplicht je leden, ouders en (bege)leiding om die herbruikbare materialen te gebruiken en om geen wegwerpverpakkingen (aluminium- of plastiekfolie en zakjes) mee te brengen.

Dit is een éénmalig actiepunt, waardoor je in je eerste actieplan van Operatie Proper beloond wordt voor de inspanningen. Daarna moet het als structurele afspraak opgenomen worden.

Tips & tricks

- Ontdek tips en voorbeelden in het artikel 'Herbruikbaar materiaal voor eten en drinken'.
- Communiceer dit voldoende naar de ouders (via brief aan de ouders, op de website, oudervereniging …).
- Zorg ervoor dat alles een naamlabel draagt!
- Voorzie mogelijkheden om drinkbussen bij te vullen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke afspraken en aanpak?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 8: Preventie aanpak evenementen

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging vestigt extra aandacht voor zwerfvuil bij extra activiteiten en evenementen.

Meer uitleg over het actiepunt

Jeugdverenigingen organiseren eetfestijnen, fuiven, allerhande verkoopacties … Vaak wordt daarbij veel extra materiaal ingezet: voor catering, ter decoratie, als animatie … Bedenk als jeugdvereniging, samen met leden en (bege)leiding, hoe je die zaken vormgeeft zonder zwerfvuil te veroorzaken. Geef ook ouders of bezoekers de nodige informatie mee.

Projecten enkel gericht op het gebruik van brooddozen, drinkbussen en doosjes voor vieruurtjes vallen niet onder dit actiepunt, maar onder actiepunt 7 (herbruikbaar materiaal), en kunnen dus hieronder niet beloond worden.

Tips & tricks

- Gebruik geen wegwerpmateriaal zoals kartonnen bordjes, servetten of wegwerpbekers, maar kies voor herbruikbaar cateringmateriaal.
- Schenk aandacht aan mogelijk wegwaaiend afval.
- Maak confetti van bladeren, ban ballonnen en blaas bellen … Met een creatieve twist maak je leuke, afvalarme decoratie.
- Koop producten in bulk aan.
- Hanteer de R-strategieën als kapstok. Doe een denkoefening met leiding en/of leden om er een eigen invulling aan te geven.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke actie(s) onderneem je?
- Optioneel: Foto's van de projecten en acties

Actiepunt 9: Leave No Trace

Status: keuze - éénmalig

Actiepunt

Onze vereniging legt een aanpak vast om tijdens alle (meerdaagse) uitstappen het principe 'Leave No Trace' te hanteren.

Meer uitleg over het actiepunt

Leave No Trace is een gedragscode waarbij je een zo minimaal mogelijke impact op de natuur nastreeft tijdens wandelingen, tochten en overnachtingen. Daarbij liggen zeven regels vast. In deze context benadrukken we er vijf van:

- Bereid je uitstappen goed voor.
- Laat geen afval achter.
- Neem niets mee uit de natuur (behalve afval).
- Respecteer fauna en flora (dieren en planten).
- Respecteer de andere bezoekers.

Vertaal deze regels naar de context van jouw jeugdvereniging en leg een aanpak vast die voortaan toegepast wordt bij daguitstappen en meerdaagse activiteiten zoals kampen en weekends.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Laat geen spoor achter'.
- Zorg dat je een (vuilnis)zak of afvalrugzak bij hebt om eigen afval bij te houden.
- Maak van de gelegenheid gebruik om tijdens wandelingen of verplaatsingen te voet afval op te ruimen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke afspraken leg je vast en hoe hanteer je die?

Actiepunt 10: Metingen

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging meet elk trimester de hoeveelheid zwerfvuil op de eigen terreinen en bekijkt de resultaten samen met de leden.

Meer uitleg over het actiepunt

Het doel is om op een zo objectief mogelijke manier metingen uit te voeren zodat je op het einde van het werkjaar een evolutie kan zien in de hoeveelheid zwerfvuil.
Stel daarvoor een team samen, ga aan de slag en tel de stukken afval die op de grond liggen in zes zones op je terrein. Maak gebruik van het meetformulier en de handleiding. Aan de hand van de resultaten bepaal je welke actie je onderneemt.

Tips & tricks

- Maak gebruik van het meetformulier.
- Bekijk de informatie in de handleiding.
- Hang de resultaten uit in het lokaal. Of maak ze zichtbaar via een zwerfvuilmeter.

Rapportering

- Verplicht: Upload: Meetformulier

Actiepunt 11: Controle sortering

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging stelt iemand aan die (of een team aan dat) regelmatig controleert of de inhoud van de afvaleilanden correct gesorteerd is.

Meer uitleg over het actiepunt

Plaats gescheiden vuilnisbakken voor PMD, papier en karton, en restafval. In gemeentes of steden waar aparte gft-inzameling verplicht is, moet ook een vuilnisbak voor gft voorzien worden. Het is dan een kwestie om ook te controleren of er juist gesorteerd wordt. Is dat niet het geval, dan ga je over tot actie door sorteerinstructies duidelijk(er) te communiceren, de afvaleilanden toegankelijker te maken ...

Tips & tricks

- Je kan het combineren met actiepunt 12: communicatie bij vuilnisbakken.
- Staat je communicatie op punt, maar wordt er toch niet voldoende gesorteerd? Dan kan je extra aandacht aan sorteren geven via een spel, kan je er een uitdaging van maken door de meetgegevens duidelijk te communiceren en er een doel aan te koppelen (bv. op einde van het werkjaar 100% zuivere PMD) …
- Bekijk de tips en het voorbeeld van Basisschool Toermalijn in het artikel 'Controle op sortering'.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke acties onderneem je? Met welk resultaat?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 12: Communicatie bij vuilnisbakken

Status: keuze - éénmalig

Actiepunt

Onze vereniging voorziet alle vuilnisbakken van de juiste infolabels en sorteerboodschappen.

Meer uitleg over het actiepunt

Vuilnisbakken kunnen alle vormen en kleuren hebben. Idealiter heb je per fractie (rest, PMD, papier en karton …) één kleur per vuilnisbak. Met dit actiepunt voorzie je elke vuilnisbak van de juiste sorteerboodschappen in een duidelijke vorm. Gebruik daarvoor éénduidige communicatie.

Tips & tricks

- Pols bij het lokaal bestuur of de afvalintercommunale of ze je daarbij willen ondersteunen.
- Bij de afvalintercommunale kan je communicatiemateriaal van Fost Plus bestellen.
- Combineer dit actiepunt met actiepunt 13 om het aanbod aan vuilnisbakken meteen te voorzien van juiste sorteerinstructies.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk aanpassingen zijn gebeurd? Welke stappen zijn genomen?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 13: Vuilnisbakken aanbod

Status: keuze - éénmalig

Actiepunt

Onze vereniging plaatst voldoende vuilnisbakken voor gescheiden inzameling.

Meer uitleg over het actiepunt

In een jeugdvereniging is het vaak een allegaartje aan vuilnisbakken en -emmers. Met dit actiepunt pak je het aanbod van de vuilnisbakken aan. Je lijst op welke bakken je hebt, maakt een plan op waar je welke vuilnisbak plaatst, koopt eventueel nieuwe bakken aan en past het plan toe. Idealiter pak je dit punt op in combinatie met actiepunt 12 (communicatie op vuilnisbakken).

Tips & tricks

- Bij de afvalintercommunale kan je communicatiemateriaal en vuilnisbakken (voor PMD en voor papier en karton) van Fost Plus bestellen.
- Pols bij het lokaal bestuur of de afvalintercommunale of ze je daarbij willen ondersteunen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of upload: Document met uitleg: Welk aanpassingen zijn gebeurd? Welke stappen zijn genomen?

Actiepunt 14: Themaspelen

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze vereniging organiseert voor elke leeftijdsgroep minstens één spel dat draait rond de zwerf-vuilproblematiek.

Meer uitleg over het actiepunt

Spelenderwijs meer ontdekken over zwerfvuil en sluikstort en de gevolgen ervan, dat is de insteek van dit actiepunt. Zo kunnen de leden ontdekken waarom zwerfvuil en sluikstort gestopt moet worden, welke effecten het met zich meebrengt, hoe ze zelf hun steentje kunnen bijdragen … Deze themaspelen gaan hand in hand met de hele aanpak binnen Operatie Proper.

Tips & tricks

- Maak gebruik van de spelideeën rond zwerfvuil.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk materiaal gebruik je?
- Optioneel: Upload: Document met eigen speluitleg of spelideeën.

Actiepunt 15: Realiteit op terrein

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging laat de leden kennismaken met de realiteit op het terrein en organiseert daartoe minstens één relevante activiteit.

Meer uitleg over het actiepunt

Kennismaken met de realiteit doe je door een uitstap te organiseren naar het recyclagepark of een sorteerinstallatie, samen op pad te gaan met een straatveger of de technische dienst van de gemeente, de vuilnis- of veegwagen die langskomt …

Tips & tricks

- Contacteer het lokaal bestuur of jouw afvalintercommunale om te horen wat de mogelijkheden zijn.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke activiteit?
- Optioneel: Foto's van de activiteit.

Actiepunt 16: Participatie via werkgroep

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging heeft een werkgroep van leden en/of begeleiders die op regelmatige tijdstippen samenkomt en nadenkt over de aanpak van de zwerfvuilproblematiek binnen de vereniging en hoe dit geoptimaliseerd kan worden.

Meer uitleg over het actiepunt

Hiervoor stel je een werkgroep samen die een coördinerende rol speelt in de aanpak tegen zwerfvuil in jouw jeugdvereniging. Dat kan een werkgroep duurzaamheid of ecologie zijn op voorwaarde dat het afval-en zwerfvuilbeleid er steevast op de agenda staat en besproken wordt. Deze werkgroep coördineert de acties die genomen worden.

Tips & tricks

- Betrek ook andere leden erbij, zodat de acties meer gedragen worden. Dat hoeft niet op permanente basis, maar kan ook via de nabespreking bij een themaspel, een ideeënbus …

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk groepje? Welke samenstelling? Welke opdracht? Welke acties? Welke resultaten?
- Optioneel: Foto's van realisaties, acties, projecten …

Actiepunt 17: Training aanspreken

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging traint leden en begeleiders waarop je moet letten als je iemand aanspreekt m.b.t. zwerfvuil.

Meer uitleg over het actiepunt

Het is niet gemakkelijk om anderen aan te spreken op foutief gedrag. Maak gebruik van de tips van Mooimakers om leden en begeleiders daarop te trainen.

Tips & tricks

- Maak gebruik van de aanspreektips van Mooimakers.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke tips, methodieken, materialen zijn gebruikt? Welke resultaten?

Actiepunt 18: Sensibiliserende actie

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging zet een sensibiliserende actie op naar ouders en/of buren om de omgeving van ons terrein proper te houden.

Meer uitleg over het actiepunt

Operatie Proper streeft naar een propere omgeving en daarvoor zijn niet enkel leden en begeleiders nodig. Zet acties op naar andere betrokkenen bij de jeugdvereniging om ook hen ervan te overtuigen om afval altijd in de vuilnisbak te gooien.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Een sensibiliserende actie in de buurt'.
- Mooimakers zet publiekscampagnes op, waarbij meestal affiches ter beschikking staan van verenigingen. Ook op de webwinkel van Mooimakers vind je communicatiemateriaal.
- Betrek ouders, de buren, samenwerkende partners bij Operatie Proper …
- Voer zelf campagne met ludieke boodschappen in krijt op straat of met zelfgemaakte posters, organiseer zwerfvuilwandelingen, organiseer een opknapbeurt van de buurt …

Rapportering

- Verplicht: Tekstvlak of document met uitleg: Welke actie(s)?
- Optioneel: Foto's van de actie(s)

Actiepunt 19: Communicatie

Status: keuze

Actiepunt

Onze vereniging brengt onze leden en achterban op de hoogte van ons zwerfvuilengagement via onze communicatiekanalen.

Meer uitleg over het actiepunt

Neem je engagement voor Operatie Proper op in je communicatieplan. Zo geef je zichtbaarheid aan je inspanningen voor een nettere omgeving. Bekijk welke communicatie de deur uitgaat en bepaal welke info over Operatie Proper je daarin wil delen. Kort verslag van de inspanningen op website? Foto's en filmpjes op sociale media? Artikel in het ledenboekje?

Tips & tricks

- Maak gebruik van het communicatiepakket van Operatie Proper.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke communicatie? Link naar filmpjes?
- Optioneel: Foto's of communicatiemateriaal.